

MUZEUL JUDEȚEAN
„AURELIAN SACERDOȚEANU” VÂLCEA

BURIDAVA

XIV

Râmnicu Vâlcea
2020

MUZEUL JUDEȚEAN
„AURELIAN SACERDOȚEANU” VÂLCEA

BURIDAVA

Studii și materiale
XIV

Râmnicu Vâlcea
2020

Colegiul științific / Scientific Board:

Dr. Nikolaus Boroffka, *Deutsches Archäologisches Institut*, Berlin
Dr. Sabin Adrian Luca, *Brukenthal National Museum*, Sibiu
Dr. Cristian Schuster, *Vasile Pârvan Institute of Archaeology*, Bucharest
Dr. Silviu Purece, *Lucian Blaga University*, Sibiu

Colegiul de redacție / Editorial Board:

Dr. Claudiu Aurel Tulugea – redactor șef/chief editor
Dr. Ion Tuțulescu
Dr. Ionuț Dumitrescu
Dr. Carol Terteci
Elena Mitrana

Tehnoredactare / Computer editing: Carol Terteci

Coperta / Cover design: Carol Terteci, Marius Drăghicean

Traduceri / Translations: Ana Maria Tulugea

Responsabilitatea legală pentru conținutul științific al articolelor le revine în totalitate autorilor / The legal responsibility for the content of articles lies with the authors

Revista a fost acreditată de CNCS la categoria C (2012), cod CNCS: PN-II-ACRED-AR-2012-0172 / The Journal has been established by The National Research Council (CNCS) at C category (2012), code: PN-II-ACRED-AR-2012-0172

ISSN 0258-140X

MUZEUL JUDEȚEAN “AURELIAN SACERDOȚEANU” VÂLCEA

Adresa / Address: Calea lui Traian, nr.143, Râmnicu Vâlcea,
ROMÂNIA

Tel./fax: 004/ 0250 738121

E-mail: muzeuljudeteanvalcea@gmail.com

Tipar executat de / Printed by: PCPrint

www.pcprint.ro

Cuprins / Contents

Arheologie / Archaeology

Claudiu TULUGEA

Statuetă antropomorfă din os din colecțiile Muzeului Județean „Aurelian Sacerdoțeanu” Vâlcea //

Anthropomorphic bone statuette from the collections of the "Aurelian Sacerdoțeanu" History Museum of Vâlcea County

9

Ion TUȚULESCU, Carol TERTECI, Andrei HEROIU

Contribuții la sfârșitul epocii bronzului în nord-estul Olteniei. Așezarea de la Zătreni, punct La Peșceana //

Contributions to the End of the Bronze Age in Northeastern Oltenia

17

Cătălin BORANGIC

Pumnalul de tip sica de la Brăneț, Olt //

The sica-type dagger from Brăneț, Olt

61

Istorie / History

Dragoș-Ionuț ECATERINESCU

Istoria cărții vâlcene. Centrul de la Govora //

The History of Vâlcea Book. Govora Center

74

Sorin OANE

Țărănimea vâlceană în politica românească interbelică //

Valcea peasantry in Romanian Interwar Policy

92

Liliana BEU

Ștefan Drăghicescu – ostaș credincios al partidului național liberal și deputat al țăranilor //

Ștefan Drăghicescu – faithful soldier of the national liberal party and deputy of the peasants

121

Dan MOROIANU

Crucea Roșie Română între 1876-1947 //

The Romanian Red Cross between 1876-1947

142

Mioara BURLUȘEANU

Date despre minoritatea evreiască din Pitești //
Data about the Jewish minority in Pitești **153**

Rodica Gabriela HERBEL

Biserica de lemn din satul Cioponești, comuna Stănești //
The wooden church from Cioponești village, Stănești commune **161**

Sabin LUNGOI

Casa memorială „Elena Farago” //
„Elena Farago” Memorial House **170**

Ionuț SĂRARU

Conacul Bălceștilor – Arc peste timp (1828-1948) //
Bălceștilor Mansion – Arch over time (1828-1948) **179**

*Numismatică și Sigilografie / Numismatics and Sigilography***Valentin DOLFI**

Un antoninian din tezaurul de la Ioneștii Govorii, jud. Vâlcea //
One Antoninian from the hoard from Ioneștii Govorii, Vâlcea County **189**

Laurențiu-Ștefan SZEMKOVICS

Sigilii ale domnitorului Constantin Brâncoveanu (1688-1714) //
Seaux du souverain Constantin Brâncoveanu (1688-1714) **195**

*Artă / Art***Diana MIREA, Dragoș-Ionuț ECATERINESCU**

„Un zugrav” transilvănean în custodia Muzeului de Arheologie și Artă Religioasă „pr. Gheorghe I. Petre-Govora” //
„A painter” from Transylvania in the Custody of the Museum of Archeology and Religious Art “Priest Gheorghe I. Petre-Govora” **220**

Adela BARBU-MAIER

Mobilierul pirogravat și pictat de la Conacul Bălceștilor //
Pyrographed and painted furniture from Bălceștilor Mansion **226**

Etnografie / Ethnography

Ionuț-Gabriel DUMITRESCU

Vetre de civilizație românească. Țara Loviștei: patrimoniu și valorizare muzeală //

Hearts of Romanian civilization. Loviștei Country: heritage and museum enhancement

235

Oana Ștefana FLORESCU

Valori ale portului popular vâlcean //

Values of the Vâlcea Folk Costume

245

Alexandru ZAMFIR

Sărbători și obiceiuri de primăvară în Vâlcea //

Holidays and Spring Customs in Vâlcea

258

Restaurare-Conservare / Restoration-Conservation

Diana MIREA

Restaurarea Icoanei Maica Domnului cu Pruncul – Studiu de caz //

The Restoration of the Icon of the Mother of God with the Baby - Case study

263

Daniela BEU

Restaurarea unei ii din colecția Muzeul Satului Vâlcean //

The Restoration of a Romanian blouse from the collection of the Village Museum of Vâlcea

270

Rodica ROTARU

Protejarea patrimoniului muzeal – expoziția de bază a Muzeului de Artă „Casa Simian” //

The Protection of the Museum Heritage - Main Exhibition of Simian House Art Museum

275

Omagiu / Tribute

Claudiu TULUGEA

In Memoriam Petre Purcărescu //

In Memoriam Petre Purcărescu

281

Mobilierul pirogravat și pictat de la Conacul Bălceștilor

Adela Barbu-Maier*

Keywords: *furniture, wood, pyrogravure, painting, decoration.*

Abstract: *Pyrographed and painted furniture from Bălceștilor Mansion. The article presents a visual description of the pyrographed and painted furniture from the collection of the „Nicolae Bălcescu” Memorial Museum. The objects are depicted with their artistic and historical value, representing proof of the Romanian cultural heritage, as well as personal importance for the Bălcescu family.*

Ansamblul de bunuri culturale ale Muzeului Memorial „Nicolae Bălcescu” cuprinde numeroase piese de mobilier, iar cele mai complexe și plăcute privitorului sunt obiectele pirogravate și pictate. Îmbinarea diferitelor nuanțe de culori și forme geometrice iese în evidență pe suprafața traforată a lemnului masiv, observându-se astfel stilul unic al meșteșugarului ce le-a realizat, ca o colecție întreagă de piese dedicate familiei Bălcescu.

Maniera de lucru, culorile și modelele alese de creator oferă unicitate mobilierului, cu toate că identitatea acestuia rămâne un mister. Mai mult, formele și imaginile alese imită țesătura de pe hainele tradiționale, inspirate din cusăturile zonelor transilvănene și basarabene, lucru mai rar întâlnit pe mobilier, mai ales în zona Olteniei. Cu toate că suportul lemnos este ușor de decorat și pictat, oferind multă flexibilitate în formă și paletă de culori, meșteșugarul a ales un stil mai atipic de redare a formelor geometrice și simbolurilor prin pirogravură, împreună cu câteva nuanțe repetitive¹.

Probabil, inspirat de piesele transilvănene pictate, unele cu decoruri numeroase, deținute de familii înstărite, cu educație și cu iubire față de frumos, și în cazul Bălceștilor s-a dorit o împodobire a încăperilor Conacului, cu elemente tradiționale străvechi, readuse și transpuse pe bunurile boiernașilor. Astfel, realizatorul colecției a primit misiunea de a făuri obiecte de mobilier de diferite forme, mărimi și întrebuițări, care prin precizia formelor și îmbinarea de culori relevă dedicația și măiestria cu care au fost lucrate.

---

* **Adela Barbu-Maier**, restaurator, Muzeul Memorial „Nicolae Bălcescu”, e-mail: maier_adela.b@yahoo.com.

¹ Malearov, Ștefan 2012, p. 8.

De aici reiese dorința „artistului” de a pune accent pe simbolism, pe formele stilizate, prin care transmite mai multă informație și lasă loc imaginației și interpretărilor privitorului. Cele mai des folosite simboluri ale acestuia pe mobilier sunt ochiul și floarea, împreună cu stilizări reprezentate prin romburi. Prin ele se remarcă legătura profundă a omului cu natura și spiritul, unde se îmbină elementele vegetale cu cele biologice, devenind o metodă de veghere și contopire, unde omul ajunge el creator în relație cu solul și roadele sale.

Complexitatea și dedicarea către detaliu oferită de creatorul acestei colecții au fost mult apreciate de membrii familiei Bălcescu, motiv pentru care acestea s-au păstrat, iar starea de conservare evidențiază grija pe care au purtat-o oamenii față de bunurile lor. Astfel, o minimă uzură a obiectelor a dus la o bună păstrare a lor, zonele pictate fiind aproape intacte.

Un prim obiect din colecția de mobilier este scaunul de tip tron din lemn masiv, pictat și pirogravat cu motive tradiționale florale și geometrice, din secolul XIX (**Fig. nr. 1**). A fost donat Muzeului Memorial „Nicolae Bălcescu” de către Radu Mandrea, nepotul lui Barbu Bălcescu. Tronul are o înălțime de 148 cm și o lățime de 56 cm, iar verticalitatea spătarului este accentuată cu modele geometrice pictate și pirogravate, ce urmăresc forma corpului uman.

Culorile folosite în decorațiuni sunt roșu, verde, albastru și galben, împreună cu nonculorile alb și negru, prin care s-au pictat motive ornamentale fiziomorfe de tip vegetal (flori, frunze, bulbi, vârtejuri), alături de puncte, linii, unghiuri și figuri geometrice realizate prin pirogravură în părțile marginale ce conturează întregul tron.

Ornamentele centrale ale spătarului sugerează patru buchete verticale stilizate din flori, ce se adună la capete, tot în număr de patru, formând romburi. Acestea simbolizează axa dintre cer și pământ, ascensiunea, vertebrele coloanei celui care se așează și chiar ideea copacului vieții².

Tot în elementul central al spătarului, la stânga și dreapta buchetelor, pe verticală se află câte patru flori. După forma lor și stilizarea acestora în buchete, se identifică specia *Passiflora*, foarte des întâlnită pe obiectele decorate în țara noastră. Față de alte modele pictate de mobilier transilvănean, aici floarea este reprezentată dintr-o viziune mai realistă, cu elemente biologice

---

² Antonescu 2016, p. 226.

naturale, dintr-o perspectivă exterioară. Elementele naturale sunt redată prin tulpinile cu vrej, forma bulbilor, a pistilului, a petalelor și terminațiilor accentuate ale acestora, care se regăsesc și pe șezutul scaunului.

Numărul elementelor repetitive și simetrice în număr de patru simbolizează, din culturi vechi, stabilitate, echilibru, rezistență și încredere. Cifra patru reprezintă abilitatea de a ține sub control, disciplina, aspecte ce se regăsesc în ideea de tron și conducătorul care se așează pe acesta³.

Pe interiorul mânerelor tronului se găsesc ilustrate simboluri tradiționale, ce identifică elementul ochiului, cu rol de veghe, de apărare, protecție împotriva relelor, ce se îmbină la extreme cu semnul de gheară, reprezentând vânătorul, agilitate, noblețe, mândrie, înălțare. De aici se accentuează și mai mult scopul tronului și mesajul pe care îl transmitea față de popor și privitor.

Exteriorul acestor mânere este decorat cu romburi repetitive sub imaginea unor carouri negre, pe fundalul natural al lemnului, fiind singura zonă exterioară decorată. Ca însemnătate, prin acest câmp ornamental, rombul este legat direct de simbolul fertilității și al bogăției solului. Elementele ce conturează întregul tron, pe marginile mânerelor, spătarului și picioarelor, sunt realizate prin pirogravură. Aceste figuri geometrice sugerează o înșiruire de frunze, având câte trei petale în interiorul unui triunghi, iar la mânere și partea exterioară a spătarului numai prin linii și puncte⁴.

Așadar, pe întregul decor al scaunului se observă jocuri de linii și forme pe direcții orizontale și verticale, unghiuri ascuțite, simetrii și repetiții ce conturează întreaga imagine. I se redau privitorului diferite simboluri și înțelesuri, transpunerea într-o lume sacră, realizate prin talentul și învățătura maestrului în lemn (**Fig. nr. 1**).

O altă piesă unică a muzeului este canapeaua din lemn pirogravată, pictată și decorată cu forme geometrice și elemente naturale simplificate, realizată în secolul al XIX-lea, având o înălțime de 75 cm și lățime de 85 cm (**Fig. nr. 2**). Această canapea tradițională surprinde pe cotierele traforate cultul soarelui, romburi și stilizări florale pictate cu alb, roșu, albastru, verde și galben. Totalitatea simbolurilor transmit, printr-un decor încărcat și variat în culori și modele, legătura cu natura, întregul ornament fiind împodobit cu

---

³ Antonescu 2016, p. 660.

⁴ Herlea 2016.

multă măiestrie și dedicație, încastrând astfel cultură și tradiție rurală⁵.

Mai mult, spătarul și mânerele sunt legate printr-un sistem circular de prindere, ce permite mutarea spătarului dintr-o latură pe alta a șezutului. Imaginea canapelei de lemn nu se modifică, datorită simetriei decorațiilor, pe ambele fețe ale spătarului, lucru ce oferă unicitate acestei piese și colecției. De asemenea, piesa, în comparație cu restul de obiecte din colecție, prezintă la suprafață cea mai bine conservată pictură, prin culori numeroase și aprinse, din care se relevă atenția și grija pe care au purtat-o membrii familiei Bălcescu, datorită cărora până în ziua de astăzi obiectul nu și-a pierdut proprietățile fizico-mecanice (**Fig. nr. 2**).

Din colecția familiei Mandrea se regăsesc două piedestaluri din lemn masiv, traforate și pirogravate cu modele geometrice și fitomorfe, măsurând o înălțime de 120 cm și lățime de 50 cm (**Fig. nr. 3-4**).

Primul obiect (**Fig. nr. 3**) se diferențiază, ca format, prin compartimentarea lui cu două rafturi de expunere. Marginile acestora sunt decorate cu elemente decupate în forme ondulate ce prezintă, local, urme ale picturii vechi. Pe marginea superioară se regăsesc pictate buchete de trandafiri roșii, cu muguri și frunze verzi, pe un fundal alb sub formă de cruce cu margini albastre. Aceste flori în miniatură reprezintă singurele elemente pictate fără contur pirogravat, din toată colecția de mobilier deținută, prin care talentul artistic al meșteșugarului își lasă amprenta pe creațiile sale. Întregul contur marginal al piedestalului este realizat prin incizii scurte, orizontale și verticale, ce imprimă un joc de linii în forme pătrate și triunghiulare. Restul suprafeței este acoperită cu elemente de diferite culori și pirogravate în diverse dimensiuni ce simbolizează ochiul, ca motiv al vegherii, protecției și fereastră către suflet. Alăturarea diversă a culorilor (de galben cu negru, roșu și albastru, de alb cu verde și roșu, împreună cu alte combinații) aduce o imagine de mandale hipnotizante, alături cu liniile fine ce fac o trecere simetrică de la un element la altul. Astfel, se accentuează semnificația ochiului și importanța lui în cultura tradițională⁶ (**Fig. nr. 3**).

Al doilea piedestal (**Fig. nr. 4**) are ca suport numai partea superioară, mijlocul este întreg, decorat în totalitate, iar cele patru

---

⁵ Olaru 2014, p. 15.

⁶ Herlea 2016.

picioare sunt pirogravate și incizate cu elemente geometrice prin model de linii, unghiuri și elemente în formă stilizată de floare creață. Tot acestea sunt traforate, mai sus, în forme rotunjite spre interior, având pe fiecare latură imaginea încrestată a trifoiului cu patru foi, ca simbol al norocului în viață.

Pe mijlocul mobilierului se găsesc câte 12 flori cu patru petale, individual încastrate în romburi cu fundal închis la culoare, pirogravate fără pictură pe suprafața lemnului. Acestea se termină la partea superioară într-un unghi curbat, ce se suprapune modelului și acoperă două flori laterale neterminate. Conturul pedestalului este realizat în același fel cu cel anterior prezentat, iar elementul superior repetă imaginea florilor, în număr de șase, poziționate simetric (**Fig. nr. 4**).

Printre obiectele colecției de mobilier pirogravat și pictat al muzeului se numără patru polițe (**Fig. nr. 5-8**), trei de dimensiuni mai mari, de 25 cm pe 90 cm, iar una îngustă. Cele trei piese late prezintă același model de romburi concentrice, însă cu mai puține culori, limitându-se fiecare la câte o singură nuanță, două fiind identice ca și model, cu romburi în nuanțe de roșu, iar a treia de un verde aprins.

Ultima poliță, de dimensiuni mici, respectiv de 50 cm pe 45 cm, este decorată cu simbolul ochiului ce prezintă extensii și terminații în formă de cârlig, pe marginea superioară se regăsesc împletituri geometrice orizontale de romburi iar inferior stilizări geometrice de flori. Muchiile sunt incizate cu linii, triunghiuri ce reprezintă frunze, iar pe lateralele interioare sunt reprezentate modele de carouri simple. În comparație cu celelalte obiecte din colecție, această poliță este cea mai apropiată ca aspect decorativ și cromatic de tronul pictat și pirogravat, prima piesă descrisă din listă⁷ (**Fig. nr. 5, 6, 7 și 8**).

Ultimul obiect prezentat este o masă de dimensiuni mici, cu o înălțime de 73 cm și lățime de 58 cm, unde elementul superior se ridică precum un capac, lăsând loc de depozitare, dar și opțiunea de a transporta diverse bunuri. Acesta are mânere metalice prinse cu șuruburi în stânga și în dreapta, fiind probabil folosit pentru servirea ceaiului sau gustării. Masa este pirogravată și pictată pe întreaga suprafață cu model de romburi concentrice, prin care se conturează simbolul ochiului, reprezentat prin numeroase nuanțe de roșu, verde, albastru, galben și alb (**Fig. nr. 9**).

---

⁷ Herlea 2016.

Această colecție de obiecte pirogravate și pictate, din cadrul Muzeului Memorial „Nicolae Bălcescu”, reprezintă o fereastră către trecut, prin care privim și ne putem închipui cum arătau încăperile mobilate. Imaginea lor și a expoziției se păstrează vie până în ziua de astăzi, datorită dedicației creatorului și a iubirii familiei Bălcescu pentru frumos, astfel că au rezistat aproximativ o sută de ani. Datoria noastră, de acum înainte, este să le protejăm cu aceeași grijă și afecțiune, pentru a le putea ține în viață sute de ani de acum încolo, ca să fie admirate și ocrotite de viitorii iubitori de artă și istorie.

BIBLIOGRAFIE:

Antonescu 2016 – Romulus Antonescu, Dicționar de simboluri și credințe tradiționale românești, Iași, 2016.

Herlea 2016 – Simona Maria Herlea, Istoria mobilierului pictat – simboluri (suport de curs), Universitatea Lucian-Bлага, Sibiu, 2016.

Malearov, Ștefan 2012 – Malearov S., Ștefan C., Mobilier pictat transilvănean, Sibiu 2012.

Olaru 2014 – Olaru Ion, Mobilierul pictat din sudul Transilvaniei secolele XV-XVIII, Sibiu, 2014.

Fig. 1

Fig. 2

Fig. 3

Fig. 4

Fig. 5

Fig. 6

Fig. 7

Fig. 8

Fig. 9